

Det Højgrevelige Kapel

Sarkofagerne i Stenhuset

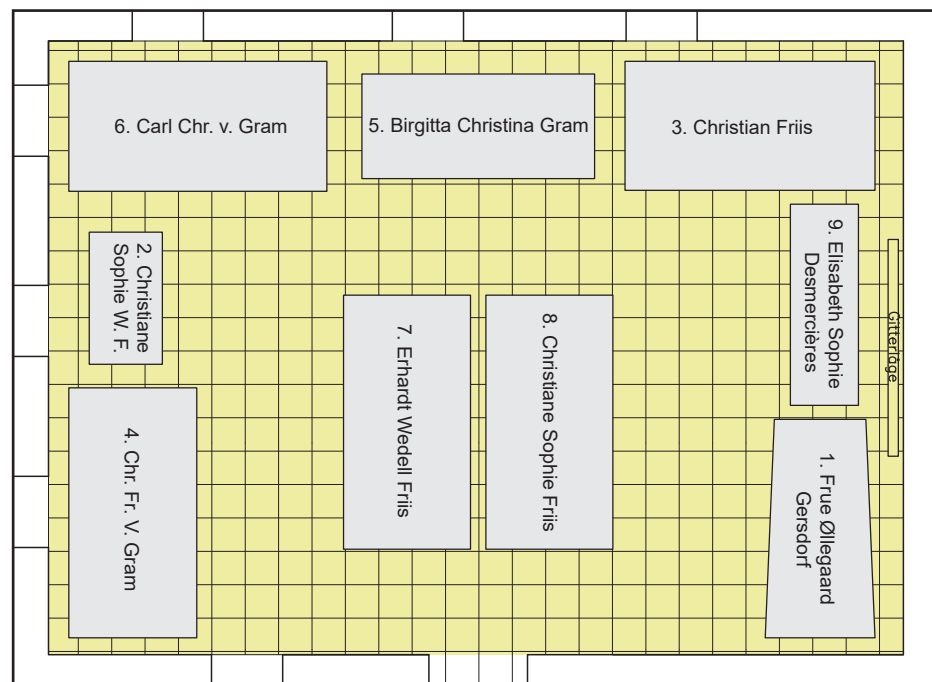

Hammel Kirke

Gravsatte i Det Højgrevelig Kapel

	Gravsat - år	Navn	Familieskab
1	1738 (†1734)	Øllegaard Gersdorf	Gift med 3
2	1746	Christiane Sophie Wedel-Friis	Datter af 7 og 8
3	1763	Christian Friis	Gift med 1
4	1768	Christian Frederik von Gram	Søn af 5 og 6
5	1775	Birgitta Christiana Gram (f. Friis)	3. datter af 1 og 3, Gift med 6
6	1780	Carl Christian von Gram	Gift med 5
7	1786	Erhardt Wedel-Frijs	Gift med 8
8	1789	Christine Sophie Wedel-Frijs (f. Friis)	1. datter af 1 og 3, Gift med 7
9	1799	Elisabeth Sophie Friis-Desmercieres (f. Friis)	2. datter af 1 og 3

Sarkofagernes placering i det grevelige kapel i Stenhuset.

Christian Friis (1691-1763) & Øllegaard Gerstorf (1687-1734)

1734 sender Christian 6. generalmajor greve Christian Friis, Friisenborg til Tyskland med sit rytterregiment for at være en del af Den Polske Arvefølgekrig (1733-1735).

Hans grevinde følger ham, men dør uheldigvis på ekspeditionen i Frankfurt am Main, dog ikke i kamp! Christian

Friis forlader ekspeditionen og transporterer sin afdøde grevindes legeme tilbage til Hammel. Christian Friis bygger gravkapellet, som står færdigt i 1738.

I det gamle kapel kan man stadig se stukkaturen på loftet, mod øst de Friiske og Gerstorfske våbenskjolde med året 1738, mod nord Christian Friis og mod syd

Øllegaard Gerstorfs spejlmonogrammer. Stukkaturen var tidligere bemalet og forgyldt.

På grevinde Øllegaard Gerstorfs trapezformede sarkofag i sort og hvid marmor står på marmorpladen ”Øllegaard Gerstorf, FrVe GreVInDe FrIIs bortsoV SaLIg I Herren Den trettenDe IVLII I FranCfVrt”.

Denne lologrif – bogstavgåde – løses ved at sammenlægge romertallene. De sammenlagte tal udgør dødsdatoen for Øllegaard Friis, altså den 13. juli 1734 (se boksen).

Lologrif'en
V = 5
V = 5
I = 1
D = 500
2 x I = 2
V = 5
L = 50
2 x I = 2
2 x D = 1000
I = 1
V = 5
L = 50
3 x I = 3
C = 100
V = 5
I alt = 1734

Allerede som 8 årig arver Christian Friis Friisenborg efter sin far, Niels Friis. Hans mor forvalter godset i de første år. Både Mogens Friis (farfaren) og Niels Friis (faren) er gravsat i Trinitatis Kirke i København (den med Rundetårn), så det at bygge et gravkapel i Hammel var en nyskabelse. Christian Friis overlever sin hustru med 29 år.

Øllegaard og Christian Friis har kun døtre.

1. Frederikke Louise (1711-1717).

Vi ved ikke, hvor hun er begravet eller gravsat.

2. Christine Sofie (1713-1787)

3. Elisabeth Sophie (1714-1799)

4. Birgitte Christine (1715-1775)

5. Sofie Hedvig (1717-1777)

Christian Friis blev på egnen også kaldt ”Den Sorte Greve”, og nedenstående historie er et nedskrevet folkeminde. Lille Poul var på besøg hos præsten i Skjolddelev. I gangen i præstegården hang nogle billeder af de gamle grever på Friisenborg. Et af dem var særlig dystert. ”Det er ham, der piskede!” sagde pastor Saaby. ”Det er da ikke sandt?” ”Jo, for jeg har selv i min barndom kendt gamle koner i Hammel, som han havde pisket i deres yngre dage”.

En gammel fattig kone standsede en dag i København Christian Friis, der kom ridende på sin hest, og bad om almisse. Irriteret slog greven den gamle kone i ansigtet med sin ridepisk. ”Da du ikke havde anden almisse at give mig end den, der lå i snerten af din ridepisk, så skal du aldrig få ro i sindet, uden at du ser blod, og du skal for det komme til at give tusind gange så meget guld, som du kunne have sluppet med at give mig i almisse”, forbandede konen med blodet løbende ned ad ansigtet.

Hver nat greb dæmonen greven, og han fik ikke fred, før han havde pisket en kvinde til blods. For det betalte han kvinderne et guldstykke. Folkemindet fortæller, at greven havde en særlig forkærlighed for fruene på Hinnerup Brogaard, så greven lod anlægge en direkte ridesti gennem skoven til Hinnerup Brogaard, ”Den gamle Grevevej”, som der var dødsstraf for at betræde.

Christine Sophie Friis (1713-1787) & Erhard Wedel (- Frijs) (1710-1786)

Baron Erhard Wedel er i 1734 staldmester i grev Christian Friis' hvervede rytterregiment, senere ritmester. Han ægter i 1743 sin foresattes ældste datter og ophøjes samme år i greve-

standen med navnet Wedel-Frijs. 1747 oberst for sin svigerfars tidligere rytterregiment og senere diplomat i Sverige og Frankrig. Overtager Friisenborg efter Christian Friis' død i 1763.

Christiane Sophie komtesse Wedel-Frijs (1745-1746)

Christine Sophie og Erhard Wedel-Frijs får i 1745 en lille pige, men hun dør ganske ung og bliver som en af de første indsat i gravkapellet i den lille sarkofag.

C.F. Stanley (1735-1799)

Det er sikkert Christian 7., der i 1767 får sat gang i udførelsen af sin mors, Dronning Louises, sarkofag 16 år efter hendes død. Det bliver den dengang meget kendte billedhugger C.F. Stanley, der bliver betroet opgaven. Det bliver senere C.F. Stanley's mesterværk. C.F. Stanley er professor ved Kunstakademiet 1778-1810 og dermed Bertel Thorvaldsens læremester. Christine Sophie og Erhard Wedel-Frijs er derfor ikke sene til at henvende sig til C.F. Stanley, hvor de i 1769 bestiller to sarkofager.

Han bruger 9 år på at gøre sarkofagerne færdige, så der har været rig mulighed for Wedel-Frijsene til at kommentere og beundre C.F. Stanleys arbejde. De dør først 8 og 9 år efter færdiggørelsen.

Portrætmedaljonen af Erhard W-F og medaljonen "Kærlighed til fædrelandet" samt hustruen Christine Sophies portrætmedaljon og medaljonerne "Kærlighed til dyd" udstiles på "Salonen" ved

færdiggørelsen i 1778. At arbejdet er udført før de to Wedel-Frijsers død, opdager man på indskriftspladen, hvor dødsdatoen aldrig er blevet indskrevet.

Elisabeth Sophie Friis (1714-1799) & Jean Henri Desmercières (1687-1778)

Elisabeth Sophie er den af komtesserne, der gifter sig sidst (1751) med finansmanden Jean Henri Desmercières. Han 63 år, hun 37 år. Jean Henri er fra Paris, hvor hans mor er modehandlerske på Rue des Mercières. Faderen Jean Henri Huguetan (senere greve af Gyldensteen) står

ved faderskabet og giver drengen navnet Jean Henri Desmercières. Uddanner sig til forretningsmand i Paris. Derefter London, hvorefter han tjener hos Frederich Wilhelm I i Berlin, før hans far fører ham til København, hvor han bliver udnævnt til Kgl. konferensråd i 1727.

Desmercières er medstifter af Kurant-banken 1736 – Danmarks første bank – og bliver i 1755 gehejme-konferensråd.

Ved giftermålet med Elisabeth Sophie Friis optages han 1768 i den arvelige adel, hvorefter han modtager elefantordenen. Desmercières erhverver flere godser i Holstein, bl.a. Quarnbek, Emkendorf, Rathmansdorf og Warleberg, hvilket gør ham til en af de største jordbesiddere. Inddæmmer store arealer i marsken, som navngives Sophie-Magdalene Kog i 1741, efter dronningen, Desmercières-Kog i 1767, efter sig selv og Elisabeth-Sophie Kog i 1771, efter sin hustru. Parret får ingen børn.

Jean Henri Desmercières dør i 1778 og gravesættes i en lille krypt i Flemhude Kirke i Holsten i en marmorsarkofag af norsk marmor (se også von Gram).

I de 12 år, Elisabeth Sophie har grevskabet fra 1787 til 1799, går det lystigt til på Frijsenborg. Hun besidder en lidenskabelig spillemani. Elisabeth Sophie er i højeste grad ødsel, og da hun dør 1799, efterlader hun grevskabet så forgældet og misregeret, at arvingerne, slægten Krag-Juel-Vind-Frijs, nærer betænkelighed ved at tiltræde arven. Også i eftertiden kommer Elisabeth Sophie til at stå i kontrast til sin slægt, der hviler i store kostbare marmorsarkofager. Hendes jordiske rester får en simpel trækiste med sort fløj.

Birgitte Christine Friis (1715-1775) & Carl Christian von Gram (1703-1780)

Birgitte Christine bliver i 1733 gift med Carl Christian von Gram, der på det tidspunkt er jægmester på øerne øst for Storebælt og jægmester ved parforcejagten, og det er sandsynligt, at han indfører parforcejagten ved Friisenborg. 1747 bliver han overjægmester og får dermed ansvaret for kongens skove.

Sammen med den berømte tyske forstmand Johan Georg von Langen indfører han ordnet skovdrift, den Gram-Langenske Skovforordning. Den møder nogen modstand, men bliver alligevel grundlaget for den skovdrift, der senere bliver indført i statens skove og mange private skove. En ædelgran fra denne periode står stadig i Frijsenborgskovene.

Den 25. maj 1780 ansøger billedhuggeren C.F. Stanley om kongelig tilladelse til at købe 100 fod norsk marmor til et monu-

ment over salig gehejmeråd overjægmester von Gram, af Frederikskirkens (Marmorkirkens) forråd.

Den norske marmor er brugt ved sarkofagerne for sønnen Christian Frederik von Gram d. 1768, Birgitte Christine von Gram d. 1775, Carl Christian von Gram d. 1780 og som tidligere nævnt Jean Henri Desmercières d. 1778 (se oven for).

Den fine portrætmedaljon af Carl Christian von Gram er udført af C.F. Stanley.

Christian Friderich von Gram, (1737-1768)

I 1761 bliver 24-årige hofjægmester Friderich von Gram gift med den kun 14-årige Frederikke Louise Reventlow (1746 - 1824). Friderich von Gram er en af de toneangivende skikkelser ved

Christian 6.'s letlevende hof. Ægteskabet er af samtiden skildret som ulykkeligt, og antagelig påfører han, der dør af syfilis i 1768, hende livsvarig sterilitet.

Birgitte Christine og Carl Christian von Gram får børnene:

1. Sophie Magdalene f. 1734
2. Øllegaard f. 1735
3. Christian Friderich f. 1737.

Ved Elisabeth Sophie Friis-Desmercières død i 1799 går arveretten til Friisenborg

videre til Sophie Magdalene von Gram (1734-1810) gift med Jens Krag-Juel-Vind (1724-1776) til Juellinge på Lolland og Stensballe ved Horsens, som straks overlader grevskabet til sin søn Frederik Carl Krag-Juel-Vind (Frijs) (1753-1815), der følger Frijs til sit navn.

Familieoversigt over grevefamilie Friis

Christian Friis ~ Øllegaard Gersdorf Friisenborg 1699-1763			
Christine Sophie Friis ~ Erhardt Wedel Frijs Friisenborg 1763-1787	Elisabeth Sophie Friis ~ Jean Henri Desmercières Friisenborg 1787-1799	Birgitta Christiana Friis ~ Carl Christian von Gram	Sophie Hedevig Friis ~ Ove Juul
Christiane Sophie †1746	Ingen børn	Sophie Magdalene Friisenborg 1799 Øllegaard Christian Friderich †1768	Øllegaard Charlotte Christian Christiane Elisabeth Birgitte Christian Frederik Anna Elisabeth

Frederik Carl Krag-Juel-Vind-(Frijs), Frijsenborg 1799-1815

Jens Christian Krag-Juel-Vind-Frijs, Frijsenborg 1815-1849

Sophie Hedevig Friis (1717-1777) & Ove Juul (1700-1766)

I 1736 ægter Sophie Hedevig komtesse Friis officer Ove Juul. De bor i Randers, men de er nært tilknyttet Friisenborg.

I Hammel kirkebog læses, at der i 1743 i Det grevelige Kapel indsættes kammerherre og oberst Juuls søn Christian, og i 1752 hensættes endnu en søn Nicolai Frederich Juul. De bliver senere fjernet fra Det grevelige Kapel, men kirkebogen fortæller ikke hvornår eller hvortil.

I 1756 arver Sophie Hedevig Friis stamhuset Ravnholt på Fyn efter sin moster, gehejmerådinde Charlotte Amalie Sehested, f. Gersdorff.

Sophie Hedevig og Ove Juul er begge begravet i Herrested Kirke nær Ravnholt på Fyn, hvorfor vi antager, at sønnernes kister er flyttet dertil og begravet.

I 1738 udvider Christian Friis sin kirke (Hammel Kirke) med et kapel mod øst for sin afdøde frue, Øllegaard Gersdorff, og senere for sig og sin familie. Ved indlemmelsen af kapellet i Hammel

Kirke 2020 flyttes sarkofagerne til Stenhuset, og den grevelige familie Friis gravsættes i plænen øst for kirken. Dette er historien om sarkofagerne og de personer, der lå i dem.